

Lys i daginstitutioner

Kvalitetslys med lavt elforbrug

Kjeld Johnsen

Inge Mette Kirkeby

Astrid Espenhain

Katrin Barrie Larsen

Titel	Lys i daginstitutioner
Undertitel	Kvalitetslys med lavt elforbrug
Serietitel	SBi-anvisning 238
Format	E-bog
Udgave	1. udgave
Udgivelsesår	2011
Forfattere	Kjeld Johnsen, Inge Mette Kirkeby, Astrid Espenhain og Katrin Barrie Larsen
Redaktion	Lise Lotte Beck Raunkjær
Sprog	Dansk
Sidetal	64
Litteratur- henvisninger	Side 64
Emneord	Lys, elforbrug, børneinstitutioner, rum
ISBN	978-87-563-1558-6
Layout	Finn Gattmann
Tegninger	Katrin Barrie Larsen
Fotos	Forfatterne
Fotoredigering	Bo Amstrup Vestergaard
Omslags- illustration	Mai-Britt Amsler
Udgiver	Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet Dr. Neergaards Vej 15, 2970 Hørsholm E-post sbi@sbi.dk www.sbi.dk

Der gøres opmærksom på, at denne publikation er omfattet af ophavsretsloven

Indhold

Forord	7
Indledning	8
1 Gode råd om lys i daginstitutioner	10
2 Lysets betydning for børnens udvikling	13
2.1 Barnets syn	13
2.2 Aktiviteten, lyset og rummet	15
3 Aktiviteter, steder og læreplaner	18
3.1 Aktiviteter	18
3.2 Steder	19
3.3 Læreplaner	21
4 Lys, steder og aktiviteter	28
4.1 Gulv	28
4.2 Højt bord, 72-75 cm	32
4.3 Lavt bord, 50 cm	34
4.4 Sofa og hyggekrog	36
4.5 Garderobe	38
4.6 Gange og trapper	42
4.7 Toiletter og puslerum	44
4.8 Skrivepult	48
4.9 Personalerum	49
4.10 Lys til rengøring	51
4.11 Regulering af lyset	52
5 Lyskilder	53
5.1 Lysstofrør og kompaktlysstofrør	53
5.2 Sparepærer	54
5.3 Halogenpærer	54
5.4 LED-lyskilder	55
5.5 Skift til samme type lyskilde	56
5.6 Effekt og energieffektivitet	56
5.7 Farveegenskaber	56
5.8 Lysfordeling og blænding	57
5.9 Levetid og pris	58
5.10 Indret efter dagslyset	58

6 Drift og vedligeholdelse.....	59
6.1 Lyskilder	59
6.2 Udtjente lyskilder.....	61
6.3 Rengøring	61
6.4 Vedligeholdelse af belysningen	61
6.5 Sæt vedligeholdelsen i system	63
6.6 Én vedligeholdelsesansvarlig.....	63
Litteratur	64

Forord

Denne SBi-anvisning indeholder viden og praktiske råd om, hvordan man kan skabe godt lys i daginstitutioner med lavt elforbrug. Anvisningen henvender sig til institutioner, kommuner, arkitekter og ingeniører.

Forskningsprojektet 'Kvalitetslys med lavt energiforbrug i vuggestuer og børnehaver' danner grundlag for anvisningen. Projektet er udført af Statens Byggeforskningsinstitut (SBI) i samarbejde med Dansk Center for Lys (DCL), Louis Poulsen A/S og Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL). Desuden har Hillerød og Kolding Kommune deltaget i samarbejdet ved at stille daginstitutioner til rådighed for feltarbejde, målinger og for Hillerøds vedkommende også for demonstrationsprojekter.

Elforsk under elskabernes F&U-program (PSO) for effektiv elanvendelse har givet økonomisk støtte til projektet.

SBI vil gerne takke alle, der har bidraget til forskningsarbejdet med tid og informationer – ikke mindst tak til daginstitutionerne, der midt i en travl hverdag har mødt os med stor gæstfrihed og interesse.

Det er håbet, at anvisningen vil imødekomme ønsket om vejledning i at skabe kvalitetslys med lavt elforbrug i vuggestuer og børnehaver.

Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet
By, bolig og ejendomme
November 2011

Hans Thor Andersen
Forskningschef

Indledning

Lys har betydning for både trivsel og udvikling. Danske børn opholder sig hver dag mange timer i deres daginstitution, og kvaliteten af lyset påvirker ikke blot, hvad og hvordan de ser, men også den atmosfære, der er i rummene. Gennem de senere år har der været stigende interesse for kvalitetslys i de rum, hvor børn tilbringer mange timer, men der har manglet grundlæggende viden for at kunne indrette institutionerne optimalt – viden om, hvordan man skaber et godt lys og samtidig anvender energi på en ansvarlig måde.

Krav til lys i daginstitutioner

Bygningsreglement 2010 (Erhvervs- og Byggestyrelsen, 2010) kræver i kap. 6.5.3, stk. 1, at arbejdsrum og fælles adgangsveje har kunstig belysning i fornødent omfang. Dette funktionskrav er suppleret med en henvisning til DS 700, *Kunstig belysning i arbejdslokaler* (Dansk Standard, 2005).

Standarden stiller krav til belysningsstyrke, blændingsgrænse og farvegengivelse i blandt andet vuggestuer og børnehaver. For børnehaver gælder de samme krav som for skoler. Følger man kravene i DS 700, kan bygningsreglementets funktionskrav anses for opfyldt. Standardens krav bør dog opfattes som minimumskrav.

Anvisningens indhold og opbygning

Denne anvisning indeholder viden om hvilket lys, der passer til forskellige aktiviteter og steder i daginstitutioner, og hvordan det rette lys og lysrum kan etableres i praksis.

Anvisningen henvender sig til institutioner, kommuner, arkitekter og ingeniører, der skal indrette eller genindrette vuggestuer og børnehaver. Anvisningen er bygget op på følgende vis:

- Afsnit 1 giver tolv gode råd, der sammenfatter de vigtigste erfaringer fra forskningsprojektet på en måde, så de er direkte anvendelige.
- Afsnit 2 redegør for lysets betydning for børns udvikling, hvordan lys skaber rum, og hvilke krav det stiller til lys.
- Afsnit 3 bringer en oversigt over nogle af de vigtigste aktiviteter og steder i en daginstitution. Behovet for aktiviteter og steder diskutes i forhold til dagtilbudsloven, der stiller krav om pædagogiske læreplaner. Afsnittet giver eksempler på, hvordan lys kan understøtte aktiviteter, der udspringer af læreplanens krav.

- Afsnit 4 og 5 behandler institutioners fysiske rammer. Der redegøres for behovet for lys, og hvordan og med hvilke lyskilder behovet kan opfyldes i praksis.
- Afsnit 6 beskriver, hvordan drift og vedligeholdelse af daginstitutionens belysning kan organiseres.